

Umlauten und Umlaut M. Umlauten.

Umlauten

Innere Umlaute und Umlautenformeln Innere Umlaute
Mundart von Ordnung, Ober-Saarpfalz.

1. Laute.

a.

Ringel in selbstlauten Wörtern

- Umlaut a: arm, ahre, alter, farb, garb, salb, lake, lake,
lah, lah, fass, gass, salz, smalz, wald,
spalt, kraft, hall, hatz, satz, rath, stall,
stajpl, fratz, artpalat, karaktir, aräst,
swah, alt, darbs, salt, sofs, rasts, waks,
smarro (Mispauß Obf. Obf. Obf.) lake, ahres,
wacht, tracht, pracht, waks, spass, sahl
wasser flagt (flagt) etc.
- Umlaut ä: näht, gäts, gsmädr (Gmsdr, häts, zät (zatt),
mädr (marro) swär, gä wäts wäts;
- Umlaut ö: tänn, wänn (wänn), stämp, lämp (lämp,
gal), wämp (wämp) wänt (wänt) dampf,
amsl, krämpf, Zanno (wänt) wand,
krankst, bank;
- Umlaut ô: sâmt laut, gôstank. hâ (hau), hâst (hast),
mâst (mâst);
- Umlaut â: hât (hat) hât, fast.

mind a: blator (blattu) aore (Mattn) bulat (Laffur).

mind e (e): yift (Lapp) hembel (Humm), snello (Kullur)
wabrēnn, grēnn, bēnn (Lau) ^{Seppis} Lemol (Laffur)

mind e: hēll (Jarl) ghest (yfabl);

mind e: zēno (Zafurur)

mind ai: us (Lapp) flāks (Lapp), wāso (wafsu) all (ullu)
dāso (Lapp) klāpporo (klāppuru)

mind o:

mind a: s.

mind so: joemse jāmno, soeft jruft

Ringa in uift fustrotur Filba

blibla: vorak, Mandaf, salat, stāndhaft, wosthaft,
hāzhaft, bērgsraft;

mind r: mōnot, nēomst Kinnun, fāst, rosmar
testomēt, bergment, sofitt (Luffur);

mind a: roināhts (Mafurur);

mind u: Subak (Subak);

mind i: brisillospē Lappilimppisur,

mind o: kolēndre,

Langa in fustrotur Filba

blibla: awal, stāt, nūgl, gābl, hās, fāds, grāk, sāl,
bād, wād, hrāgo, grās, slāg, at (Lapp), sāgo,
sāds, māl, zāl, gābl, stāb brāv, bār (Lapp)
Lāg, lag, nagl, mago, grad;

mind a: mā (Lapp) māst (Lapp) mā (Lapp) grām (Lapp)
Lām (Lapp);

mind a: grāf, strāf, ābd, gāst, swāb, ātom (Lapp),
hāks, strāt, nāt, swāgo, rāth brēt, māl (Lapp)
a māl (Lapp) brāk brāf, hār, jār, ādre,
strāw, māst, nād, frāg, strāh, lass,
wār (Lapp) jā, dā;

mind ao: Lār Lapp, gfar

mind ao: bāro (Lapp)

wind a: häfnar, säs, wägs (Waggen);

wind as: gsast (Gast);

wind a: waltre, drap (Tafel) rabbl (Kabel) mäses (Sag)

wind so: so (Grafen), krösm (Kraus), sooms (Sümm)

Eung a in nicht festbetonten Wörtern

blibla: mittag, zickel;

wind i: metig, freitig, sochtig (Sonderstag), samstäg,

sonntag, werftig (Werktag), feitig (Feiertag);

wind o: balsom, brais (Brosamen).

e

Rüing e in festbetonten Wörtern

blibt e: bett, orb, eck, metger, decke, hecht, wetts, wetter, kredit, wetts, netz, verreckt, fest,

hessl, eggts (Egg) sneller fettig (festig)

Rüing e blibt n: wält, fest, quält, bröck, spick, gält, fält, hällt, ställt (Tall) bärg, stärb, wärb, gerb, kält, rältig;

Rüing e wind e: hiez, miez, gäl (Galt); er egl (er egl)

Rüing e wind e: entel, stempfl, hents, sents, senth, verrenth, fentel, hemmst;

e windes: feaster, Saupfen;

e wind eo: ges (Gast) ges (Gast)

e wind o: fäall (Fall), knäakt (Knaus) häars (Häus) gäars (Gäus) gäast (Gast) gäal, rächt, slächt, ewars (Ewars) ründa (Runda) bläakt (Bläus) säagoss (Säus);

e wind i: i sprich (Sprich) strib, wärib, beik, ee beik (Beik);

e wind ä: gät (Gast), stät (Stast) stät (Stast);

e wind a: ätrick (Astrick)

e wind o: älf (Elf)

e wind ee: haerle (Haerle);

Rüing e in nicht festbetonten Wörtern

wind i: bilsiro (Bilsiro);

wind o: appodih (Appodih), maotr (Maotr) gollas (Gollas) mältr (Mältr) Gollas

Samstagen: heilo, heil, kofest kofst, haile, haal,
Spargels Spargale.

föllt aus: gqvatz, gmöet (gymnical) boll, bolu, traur, baur
mou (mauro) saur (suuro) kuir (kuuro)
näre ~~Nejnu~~ thair (juuro) boere ~~Luunru~~;

Ein foylbtoutur Pilla

blibbē: est, hēt (hano), mēr, lēret, wēll, xē, wērsprung
(wērlagn vorlōgo) ē bo abru ē (fist, sē (Dru) ~~gnē~~

~~Wjuna, klētt (Dru) sēll (Dru) sē (Dru) wē (wzj);~~

e mind ē: trētto, ~~bēt (Dru) knētto;~~
ē mind e: heff, nēmms (wzjuna).

e mind i: i gib (izjyab).

e mind ae: laer (lajun), laerbuo, ~~raed (Dru) glae (Dru) ljae (Dru)~~
vertlaens (vullajuna) saer (wzjuna) mae (wzjuna)

e mind da: pflēag, sāags, rāags, lāabr, fūabr, flāar
sermōus ~~lāabr (Dru) smāar.~~

lāabr, wāass, lāabo, wāabor, āabo (abru).
Sāago, sāags (Dru) rāago;

e mind so: gōt (gōtun) sō (sōun).
e mind dō: gōt (gōtun) sō (sōun).

i.

Ring i in foylbtoutur Pilla

blibbē: gift, stift, tritt, krist, silber, birk, spie
blitz, sitz, witz, gowittor, mill (Mies) hitz,

fisz, brill, strith, zwicko, flichō, glitz
zittoro, fris, bist, ist, hito, listo mis?

Siz, wis, Drillo, gittor, zwirn, Nihō,
kittl, kripp, blitz.

mind ē: hēnd, gēnd (gēndun) avēnd, lēnd, stēm (Stūn
Dēnto, fēnt flēnto, sēmml (sēmml) hēmml,

gēndel, blēnd, wēnto, sēnto, brēngō, bēnd bēnd
wēmmlō (wēmmlō) fēnd (fēndun).

mind e: gretzo (ritzu) pferōen (pferōen) kerh (kerh).
fermōment sēmmlō.

mind e: wesen.

mind e: hies(hinn) licht(lif), hies(hinn) bise,
wioll(mittel), wioll(mittel) wiogo;

mind e: goicht(hinfist).

mind e: zehin) he(hin), ~~neest~~ (unfau)

mind se: ~~preator~~ (unfau) ~~lesod~~ (unfau), ~~zese~~ (unfau),
qm se (unfau);

mind es: dar wöol (no wird) du wöest (unfau).

mind ai: goit (gibt) goest (gibt).

Ring i in wist (unfau) no Pilbe.

mind e: hehe, bete (beten) wote (wollen) beire

(Lärerin) nare (Närrin), wasre (wasren)

mind o: ^{naftög (unfau)} ~~test~~ (unfau), ~~inf~~ (unfau), ~~reg~~ (unfau);

mind e: bleist (unfau), blnist (unfau);

fält (unfau): hatz, matere (Matrin) (unfau) familē

kanar (unfau), lene (unfau), men (unfau) (unfau)

hoir (unfau) kon (unfau) zwanz (unfau) (unfau)

preis (unfau) mal (unfau) mel (unfau) (unfau)

Eang i in wist (unfau) no Pilbe

blitt: igl, bibl, sig (unfau), stiff, smie, zil

ris, bigl (unfau), gib, lis, wis (unfau) spis

(unfau) hies, sig (unfau) lig (unfau) trig

spil, frid, gib (unfau) twib, kist, wid (unfau)

riho stife, wisole (unfau).

mind is: stir, wig, bise, rise, brif, stir (unfau)

rise, stir (unfau) miore, pristor,

spisgl, stiff (unfau) liob, swicrig, hise,

hissig, biogo, slisso, zise, siob, siob,

riho; liore (unfau).

mind se: rele (unfau).

mind es: leono (unfau) reono (unfau) stee

mo (unfau) reono (unfau).

mind ai: leit (unfau), pardeis, Paradiis.

mind ui: knui, flaug (unfau) twist (unfau) twist (unfau);

mind e: des(die),

mind o: kemmot(kuonin);

mind e: strame (Stramin).

mind i: s; mitte (Pifuniden) vill(will) sill(dinla).
silloffjilau);

mind: soppo (misspibau);

O

Ring o in fojbatuutau Silbi

blible: oho, sock, goth, stock, rock, tropp, helz, stoly
toktor, roos, volk, lotz kost, gropp, zopp,
grass, fras, glass, gold, roffs, gloffspley,
bsopp, ho kcs, solls, wolko, kross(sydruffau)
spolts;

mind e: s; sann(Duin), sönns(Duin), sömmert(Duin)
sönnor(Duin), gönell, sösteg (Dau wöstay)
söst(pup).

mind e: völl wöll, volmsö wöllmoud, zoll(zoll) wölo
(wöllau)klastor,

mind ä: säng(Duyn) kärb, bärg, klärb, morospwerg
gsärb(systrubau), wörlärb, wärgs (Du,
skunnging bärd sylubau dau Zripu,) wöll
(Mood);

mind e: msö (mond);

mind ä: Draestl(schnoffl), graäss(grofs), staäss(stuff),

mind ä: häars, höru, bäars(systrubau) zäars(Zouu),
eäars(Zou), se äat (erd), väare(systrubau),
fäare(systrubau), maars(morgau).

mind w: sruk's kuotku, putfford).

mind e: mer wēne, ier wēne, se wēne?

mind e: mēteg (Moutay)

Ring o in niyt fojbatuutau Silbau

blibt o: mätt wöth misswöf exeloh stockhnoyf

mind ä: mättä

mind ä: völlmää(wöllmoud)

mind a: maot hær, vâursârg raâtmêre (Râutmond)

mind äa: weisse hârs (Wissedunn) rosshâar, öe hâars
(Einkorn) kushâars (Küfforn);

mind o: äosthât (Erdstâl) abbreâtklêg (Abbr.) hergot (Hergot);

mind u: antwât (Antwort)

mind w: hârnud (Hornud)

füllnâb: carlê Kûwâliu Wâlô (Wolou) wilê (Wolin)

Eang e in fyllnâb und no Dillê

blibl ô: ôp, lês, hêls, hêll, hêf, vêgl, drôg, sêl (Sêfl)
lêds, hêl (Sêfl) gêtêls, lês, ~~gêss~~ bôgo,

mind o: bôll (Botl) hêlls (Sêl), Sommhêrr (Sommer),
knôtt (Knot)

mind ö: bô (Bof), sô (Sof), frô (Frof), gô (Gof),

mind äa: bâars, bâars (Bof), vâar (Vof) vâarhâar (Vofhâar)
vâaroffo (Vofoffo) vâarfâre (Vofvâar), vâar laof
(Voflaof);

mind aö: naot (Nof), hâas (Hof) flâo (Fof) flâos (Fof)
sraot, raor, draos (Drof) sraos (Srof), ra
(rof) blâos (Bof), gfraeros hâo (Sof).

mind u: sîs (Sof),

mind w: sull (Sofl),

Eang o in nicht fyllnâb und no Dillê

blibl ô: burs hêf, wassertrôg, suosêl (SofSêfl);

mind ö: suobôns (Suobofund)

mind äa: sîrbâars (SofBofarn),

mind ae: ö naot (Bunof).

mind aē: önaetog (Bunofog).

mind o: doktor, professor, brovîsser, condîsser (Condîsser)
malser (Malser)

mind u: als muss (Almuss);

u.

Küng u in nicht fyllnâb und no Dillê

blibl u: suff (Suff), mustar, gurgl, warf, butter

zucker, supps, zuss, fluss, nuss, kuss, guss

Luft, warm, Sturm, buchst, brust, bruch,
Sulzer, guttor (Kaffee) pulv, kucht, frucht,
sukt krauck,

wind ū: wust (Wust) sūr (Süß) wūr (Wurzel)
Lust (Lust), bucht (Bucht) Sūr (Süß) stūr
(Sturz) kūr (Kurz) kreust (alted Grund)

wind o: loq (Luff) fottor (Lust) molter (Müll)

wind ō: dōmm, stōmm, bronn (Brunnen) kreōmm,
Hōnd, grōnd, bōnd, stōmpf, strōmpf, lōmpf,
wōndre, lōq, sprōn (Grund) rōnd fond
(Laud) wōnd (Laud) plōnd (Pflanz), kōnd
(Kauf);

wind ō: brōst (Kauf)
wind ei: clā (Lust), cibot (Lust);

wind u: gust (Lust)

wind ā: facht (Lust).

Ring u in wist selbstlaut no Silb.

wind ē: haustaltēn (Handfaltung), wōwēn (Wissen)
ārnēn (Anerkennung), klāēēn, waldēēn, hoffnēēn,
zēēēn;

wind s: kopsēēn, aktswar (Aktuar);

fallāub: akhāt (accurat)

Eang u in selbstlaut no Silb.

klīblū: stūb, sūr (Süß) uōw (Süß) ūr, āfōr, nūd
strūck, spur unspōn, zur, musēn,
brut, gūt

wind u: quost, busch, snur, kus, kus, kus,
fusr (Lust), brussēēn, rust, fuoss, gruss,
russ, must, blust, quost, buss, busch,
(Lust) busch, busch, rust (mit halbsilben),
rust (Lust), quost, kus, flush, bust,
rusē (Lust), kusog, pflug, wust,
rusf, gusog, rusch, spust, kust,
rust

wind u: sust (Lust & Lust);

mind ö: öglük, öhöel, nö (nūs)

mind ös: blös (blüen), böo, yän

ä.

Ring ä in förläutadn Filbu

blibb ä: läh (läp), häp, ställ, säll, wäldor
mähteg, prähteg, lösteg, hässlē säpelig;

blibb e: lect (läten), epfl (läpfl), grefto (läpfla),

dehor (läp), fessor (läp), eltor (läten),

mesto (läp) fetor (läp), quermo,

(varum) ermor (läten), hetor (läten)

erger (läp) vorkello (vorkellu);

mind ä: gäto (gäten) gätor (gäten) nahet (näp)

mind e: zwēz (zwēz) zēt (zēt),

mind e: swēnz (swēnz) grēnz (grēnz) trēnto

(trēntu), tēnt (tēnt) swēnt (swēnt)

tēntor (tēnt) bēnt (bēnt);

mind a: hamoro (hamoro) hārot (hārot);

mind ä: läst (läst), läst (läst),

Ring ä in bäloutad Filbu

blibb ä: jägor, säfor, släfor, häs, gäpäh, gnädig,

sädelik, näs (näp) mas (mäp), sas,

gräs (gräs) zä, grassor, gä, bläs bläp,

spät;

blibb e: glässor, rēdor, grēbor, nēgl, sēbl, wēbr

smēlor (smälur) zēls (zēls)

mind e: ~~nēt~~ nēmo (nēmu) grēmo (grēmu)

mind ä: säago, wäag, hääp, bäar, swäar

(swäp), gäaro, wäaro,

mind ä: bläst (bläst), släst (släst), esgrät

(abgymäst)

ö

Ring ö laütet in bäloutad Filbu

mind e: größ, seppor, hellhäll, fres (fress),

ō harto (Orubotter) s. lasso (Löffel)
tepsor (Topp) estor (öftur) gemog (önnu)
kanno (bönnu), lea on (löfju) s. epfo (Löffel)
mari äa: väator (Mörtur) äätor (Örtur), mäall (Mö-
al) äek häarsle (Löffel)

mind o: stajul (Stöpsel);

mind ä: stätko (Stöck);

mind äo: häoro (Höör) s. äoro (Öör);

mind i: snirkil (Snirkel);

Kung öri ríft sýstiroudu Filba

mind äo: äek häarsle (Löffel)

Eung öri sýstiroudu Filba

mind o: grot (Krot);

mind e: hēle (Höl), hēst (Höst), hēg (Hög), vepl

(Hög) ēfo (Löff) suokōlo (Söckel)

stär (Stor) *blēd (Blöd) ed (öda) s. nēd

(Höd) s. wēro (Wör) s. stōro (Stör)

ērl (Löff) el (Öl) leb (Löv);

mind e: sē (Sē) hēnēg (Höng)

mind eo: lēo (Löv) s. ēo (Löv);

mind ae: raeto (Röt) haeē (Hög) raeste (Röst)

leaso (Löv) haero (Hör), haaoto,

(Hög) raesto, verlaeso (Löv) staero

(Hör) ghaero (Hög) baes (Bö), maeto

*blaed (Blöd)

Eung öri ríft sýstiroudu Filba

laetnae: häoro, raetolo (Hör)

u.

Kung öri ríft sýstiroudu Filba

mind i: hille (Hög), siss (Löff) fliss (Löff)

birg (Birg) s. ill (Löff) fill (Löff)

siss (Löff) s. irnog (Hör)

mind e: wergo (Wör), sēro (Löv)

mind e: bēro (Bör), wido (Wör), stiso (Hör)

noie, seit, seite, weiss, roich, reiso, frei,
weit, s'noie, verweilt, sie (fio) bocht,
sworz, boisso, zwanzig, s'noie, greig, krosch,
licht.

se: woe (Minn) fo (frin) s'oe (frin) soe (frin);
loes (Lisp), loem (Linn) s'noie, hoeno (= unum),
hoee (Linn).

ae: haetel (frin) traech (frin), saeg (frin).

ae: aet (frin), raet (frin) aet (frin) maeter, gaessl.
(frin) aet (frin), zaeh (frin) saell (frin),
raes (frin), maes (frin) glaes (frin)
laeter, haes (frin) saet (frin)
haes (frin), haes (frin), gaes, gaes, flaes
haess, haes (frin), waeh, aeg (frin) haeg
ro (frin) laet, s'maeh (frin) raeh,
(frin) laet, ~~haes (frin)~~ haes, saet, saes (frin)
mind oe: hoenor (frin) aenor (frin) roe (frin) sloe
allri, hoe (frin) boe (frin), noe (frin)
gmoe (frin).

mind i: woe (frin),

in wist s'f'bst'v'nd'ro Tilba

blibbe: kochzeit (frin)

mind ae: s'althais (frin).

mind ae: gmoethaet (frin) groehaet, Saehaet;

e: frael^{dräulni} (frin) vegslē (frin)

mind o: s'ulloss (frin) arbot (frin), wärorot

(frin) kranget (frin) gwänot

(frin)

fril' d' a' b' f' a' t' l' (frin)

eu

in s'f'bst'v'nd'ro Tilba

mind oi: loit (frin) zoig (frin), soie (frin) hee

soisae (frin) soe (frin) krosch, sai, loiktor;

mind ae: traeh (frin) frael (frin)

mind e: hoēt (frūh)

mind u: spruit (sprūn) suise (sprūn), fuis (sprūn)

fuirēg (sprūng) uui (uui) uiis (uui uui)

uisr (uisr) ui (uisr) zuig (sprūng) uiol (sprūn)

bluis (sprūn)

mind oē: vorlōēms (sprūn)

mind u: ~~snuro (sprūn)~~

mind aē: glaēgnōt (sprūn);

au

in seftabanten Viltz

mind ao: frao, raoh, haof, laof, aog, laog, laob

laog (sprūn) laob (laob) haof, raob, haob,

laob (sprūn) ao (ao) haer (sprūn) laobē (lauba)

haofs (sprūn) haof (haof) haofs (haof) frao,

mind u: bou (bou) bouh, brout, goul, houl,

loul, loul, moul, msul, usul, sloul,

roufl, snuro (sprūn) troubo (sprūn)

frul, loul (loul), sour (sprūn) bou (bou)

roubo (sprūn) troubo (sprūn) rou-

bo (sprūn) troubo (sprūn) roubo (sprūn)

roubo (sprūn);

mind a: bla (bla) gra (sprūn), la (la) Nibla

(Nibla)

mind o: gloff (sprūn) vorloff (sprūn)

mind oō: hoēm (sprūn), broō (sprūn) boēm, laēm,

roōm, troōm, zoōn, zoōm, boōms (sprūn) goō-

ms (sprūn)

mind ae: taefs (sprūn) baehs (sprūn)

mind e: i bēht (i bēht)

mind u: ~~suuro (sprūn), uool (sprūn) partto (sprūn)~~

In uijf seftabanten Viltz

mind ao: willfrao (sprūn) smillao (sprūn) Bou,

hao (sprūn)

mind u: rāthous (sprūn) bierous (sprūn) ~~safrace (sprūn)~~

mind u: uf Laufrēm (uf Laufrēm);
fällauō: knobl (Knoblauō) ~~Swißl (Swißl)~~;

au.

ii fahrlautu Pils

mind ai: maid (Maid), laid (Laid), hoissr, groict
(Kruider), hoit (Hait), broich (Kraut), boit
(Laid), roim (Kraut) gail, roich (Kraut).

mind ae: laebri (Laid) raebri (Kraut)

mind œ: rœ (Kraut), brœm (Laid).

mind oo: wroōm (Kraut), rōōm (Kraut), rœ
roōms (Kraut) troōms (Kraut),

mind ai: bruiō (Kraut) bruiō (Kraut);

ai

ii fahrlautu Pils

mind ae: kaeser (Kaiser) maeser (Maiser)

mind ai: laeb (Laid) laeser (Laid)

mind œ: mœ (Maid) wœō (Maid) wœō (Maid)

mind oo: rœō (Kraut).

b

blid b: brai, bli, bser, bāt, loib, woib,
soib, lreibo, blreibo, sül, hābr, sōb,
sabl, nabl, blāss, brōitō (Kraut) blocht
sēbōr, nēbl, wēbōr bus, blustō x

mind ja: Prapp (Kraut) rapps (Kraut).

mind f: s. rufō (Kraut) wēpflō (Kraut).

mind uigappōr, grubs (Kraut) risbōg (Kraut).

fällauō: gail (Kraut), gail (Kraut), gail (Kraut), gail (Kraut)
g'hēt (Kraut) hoessabru bus (Kraut) gail
(Kraut) nā (Kraut) ra (Kraut) erwērti.

Obuonoy.

mind m: swailmē (Kraut).

e

blid e: Pate, pate, Pectostent, Pectostent

nygnant.

mind k: jährt (Jahr) flücht (flucht) slächt (schlacht)

mind t: häft (haftig)

kaufszug: löffel (Löffel) gretzo (retze) gwer moler (Müller)
uraw gaspas (Pass) gätudist gors rist
(Püch, ganz) gwersot (Wort)

füllung: ipod (Hut) ipso, ipser, strübügl
slä (Schlag) loit (Ling) saet (Saget)
gbräet (Brot) Eräet (Erde), mā (Mann)
Setit (Siedel) erästung (Erde) brät (Brot)
bräet patit (Pate)

h

blibb: haw, hout, hond, heller, höff
händ, heht hallo (Halle) hobli

mind k gücht (Gut) gücht (Gut)
vit (Vitt)

mind d: mad (Maden)

mind n: gesseln rühät (Rüh) rühät (Rüh)

füllung: sultas (Sulst) kränkt (Kranke)
gwo nat (Gut)

ch

blibb: busk, rust sust, rüh, färht (Furcht)
lot, lot, stätt (Statt) bläst (Blas) mak
wot, sust, sacht, watol, färht (Furcht)
rüh (nimm) näh, ah flak

mind k: nökt (Nökt), stärk (Stark) fenthl (Fenthl)

mind g: eigore (Eigore) jühzgo

füllung: hae (Hae) äad (Äad) jemorle
spär (Spär) dür (Dür) hae (Hae) ää (Ää) i (I) mät
säl (Säl) äe (Äe) welre (Welre) brä (Brä)
settegre (Settegre) glei (Glei) fenthl (Fenthl) bäu (Bäu)
bäuw (Bäuw) stärk (Stark) stou (Stou)
mill (Mill)

j

blibb: jue, jage, joh jäger, jär (Jahr) jan (Jan) josef

jōnō (Juni), jūlē (Juli) jōmōro (Juni) (Juni)
mind g: gā (Jaf),
fäll nōy: Hanojerg (Hanzjerg).

K

Schib: kall, kopf, kirch, katz, kato, sack, sack
bachtel, guck, sluck, kronkel (Kraukel)
kollor (Kuller) kasto, kas, kelk, keros (Kerose)
kast, kind; nāfor, kasto, kugl, kēl (Kerze)
kübl, küz (Küsz) kall, ketro, kaufserer
mind g: goller gugukükük, glay (Klay) glē (Klein)
gutro (Küffler), gläfler, gliamo (= Klotter)
glain (Klein) gläppro (Klappe) grampf,
grō (Kerose) grieter (Küffler) grant, grām,
grät (Kerose).

mind k: kall (Kalt), bakt (Bakter) baktrog,
baktōēnas (Baktstinkas), loilaktō (Klein,
Lakt).

mind z: gatzg (Gatz) Katz (Katz) (Katz)

mind f: werftög (Werktag),

fäll nōy: vitor (Miklon).

L

Schib: lamm, lise, lē (Lug), foul, mou, falls,
gralts, wale, kalt, kale, all, soll, smäl,
wāl, zäl, lotz, lert, lob, lise, less,
lono (Lug) glas, glast,

mind r: lōng (Lug) barol (Ful)

kwik jagē: lēmmeritz (Lug)

fäll nōy: Suwitt (Lug) i well (Lug) i sett
(Lug)

M

Schib: mār, mill (Müll) z āmo (Müll)
mesmo (Müll) odre nēmndurfer nōt
nōt (Müll) āndre (Müll) rāmo (Müll)
āndre (Müll) must (Müll) wōno (Müll)

an wind n: könnt (Könst) er könnd no bünd fründ (fründ)

wind fünggufdz: ketton (källa).

to Windg: böwoll (Carmu wolla) lōē (Lofen) kōē (frin)
kōimot luro (frinn).

n

blibt: nēs (Nap) nād (nude), nui (nu) wānno (man)
pfānno, sāne, lānd, nēs (ustru) bōno (Lofen)
sōnno.

wind n: lēniot (Linn) lēniot (Linn) spāno (span)

wind m: hompf, sēmpf, zōmpf, bēmst (Pimpel) grōm,
lir (Lir)

bäufzige: naot (Naot).

fällwög: bir (bir) bälä, frōg, lōs, bō (Lofen) ābōd
kēsle (Lofen) mēomōd (Mēomōd) barht (Barht)
Dugōt (Dugōt) jugot (Jugot) gegōt (Gegōt)
Sousot (Sousot) Dutzot, prōkēh nānōt, ōēzēg
(nüzig) salu uofu gōzēg (= nüzig). onāē (onāē)
Sāē (Linn) sāē (Linn) fō hēg (Linn) rēzō (Linn)
spā (Linn) lōs (Linn) frōēd (Linn) tōs (Linn)
hē (Linn) swāē (Linn) zēōd (Linn)

wind g: uofu (uofu).

g

blibt p: pahto, paht, pētr, paēl, happ, rapp
galopp, uofu, pōnt (Linn).

wind b: bahto (Linn) bōh bust, basso, belz, butz
Drōmbēt Dalsbā (Linn) brida, bast, abast
balmo (Linn) zāblo (Linn) blōg (Linn)
blatz, brōdēg (Linn) bēmst, belgōr, bass,
butz, blā (Linn) beig (Linn)

wind p: pahto (Linn).

wind g: gōmpō (Linn) gōmpbrōnno;

wind n: sēmpō (Linn).

r

blibt r: rād (Linn) riob, asih Lēr bār, hoor

arm, warm, reich, werm (wörmen) graöss (grafs)

berg, sorg, märet (wergu) wërth (werg
ränd, rên (king).

mind l: purfl (pürren) zöndel (Zünden, kalberstochwaid
zu) mēdel (Mödel).

mind n: gipfel zu d'wē (d'wē = d'wēnen) Staus (dazu)

schlud: hāz (hauz) swāz, wāz, lādō (ladu)

schöf (schäfer) sēt (satt) Mulist (Mülist) väziot

(wäziot) räehät (Rausfard) gollhät, rihät R. fard

zāt (zatt) bāt (baat) mādre (Maden) g matorst

(g matorst) näkē (Näfen) wad (waden)

hiet (hiet) wiat (wief) wiat (wief) wad

(wad) bast (bist) mēz (Miez) wuel

Müngl, gwiz (Gwüsing) wiell (Wiel)

friteg (Frindig) fätög (fädig) wettl (Wintl)

lād) ällbrud) wātō (wärtu) büzls (büzeln)

äet (äet) Sobel (Sobel) Söndō (Söndu)

Sins (Sins) Sussō (Sausen) ~~Säfel~~

Sell (Soll) full (fool) nē (nē) gestög (gestog)

hōndō (händu) wērs (wērs) du wēst

(wēst) wēst (wēst) Mätē (Mantel)

Eönnhät (Eönfard) fāt (Sofel) Bēonhät

(Eönfard).

S.

bleibt s: su, saell (Sella) salz, sib, sibel, sögas

(Suf) söget (wergu) gras, halo, löso

(Luf) räedō (wif) wäed (wief) wieweng

(wif) reid, st;

mind s: haupl, esst (Esst) ioust (wüsst) first, list,

ist, wēst (wif) st. i (Sinn) stand, st. h

mind ~~gipfel~~ bleibt ist.

mind ~~gipfel~~ bleibt ist.

ss

bleibt ss: graöss (grafs) gwisso, staöss, fass, nass ar ar

sck

Clitl s: sckel, snaps, snall, sluka, scribs, srae
(Sfuar) Sreos, swa (spoffen) sck sck;
mind nongfalt: sck (sck (luka)).

t

Clitl t: tö (Zou) tot (Zou) gott, toll (Zou) flad, wett (Zou)
ta) tes (Zou) blust, srot, brust, spat, bract
(Zou) laut, gust, hust, till (Zou)

mind s: sal (Zou) Sekt, Sella, Seif (Zou) Saai
(Zou) Sag, Sieg (Zou) Sigt (Zou)
Saad (Zou) Saif (Zou) Seif (Zou) Saal (Zou)
Sirtio (Zou) Srat, Srot, Sricht, Sei
(Zou) flos (Zou).

mind z: hagsbuzo (Zou).

Souit fuzo: falk (Zou) menta walt (Zou) leicht (Zou)
eg (Zou) wakt (Zou) Saad (Zou)
Sohoe (Zou) wotweno (Zou) vor
Hae (Zou).

mind ad dylaff: Ke (Zou) bredig (Zou)
jerg (Zou) fad (Zou) fer (Zou).
~~Ke (Zou)~~

w

Clitl w: worm (Zou) warm, weiss, wre (Zou)
wonder wiggel (Zou) wanz, swaef,
mind b: weg (Zou) le (Zou).

z

Clitl z: z (Zou) z (Zou) z (Zou)
(Zou) z (Zou) z (Zou)
z (Zou) z (Zou).

mind t: wentle (Zou).

11

II. Formen.

A. Conjugation

Infinitiv:
geben
sein
thun werden.

Präs. des Judik.

	<u>gē</u>	<u>sē</u>	<u>hō</u>
	i gīb	i bē	i duor
	do gīst	do bist	do durst
	er gīt	er ist	er dust
	mir gēnd	mir send	mir sēnd
	ir gēnd	ir sēnd	ir sēnd
	sē gēnd	sē sēnd	sē sēnd

Conjunctiv:

	<u>gä</u>	<u>sī</u>	<u>hā</u>
	i gäb	i sī	i hā
	do gäbist	do sīst	do hāst
	er gäb	er sī	er hā
	mir gäbət	mir sīst	mir hāst,
	ir gäbət	ir sīst	ir hāst,
	sē gäbət	sē sīst	sē hāst

Conditionalis

	<u>gäb</u>	<u>sī</u>	<u>hā</u>
	i gäb	i sī	i hā
	do gäbēst	do sīwēst	do hāwēst
	er gäb	er sī	er hā
	mir gäbē	mir sīwē	mir hāwē
	ir gäbət	ir sīwē	ir hāwē
	sē gäbət	sē sīwē	sē hāwē

Imperativ

	<u>gīb</u>	<u>sī</u>	<u>hā</u>
	<u>gēnd</u>	<u>sēnd</u>	<u>hōnd</u>

Part. des Vorganges

	<u>gā</u>		<u>hō</u>
	<u>hā</u>	<u>hā</u>	<u>hā</u>

Infinitiv

Präs. des Judik.

	<u>gān</u>	<u>hān</u>	<u>hān</u>
	i gān	i hān	i hān
	do gāst	do hāst	do hāst
	er gāt	er hāt	er hāt
	mir gānd	mir hānd	mir hānd
	ir gānd	ir hānd	ir hānd
	sē gānd	sē hānd	sē hānd

Conjunctiv

	<u>gān</u>	<u>hān</u>	<u>hān</u>
	i gān	i hān	i hān

So gāt

er gāt

mor gāne

ier gāne

sē gāne

i gāng

So gāngest

er gāng

mor gānge

ier gāngē

sē gāngē

i gēn

So gēnest

er gēn

mor gēnet

ier gēnē

sē gēnē

gān

gāne

gāns

können

könns

i kån

So kånst

er kån

mor kånnot

ier kånnot

sē kånnot

i kån

So kånnest

er kån

mor kånneodet

ier kånneodet

sē kånneodet

So stāt

er stāt

mor stāne

ier stāne

sē stāne

i stāne

So stānest

er stāne

mor stāneot

ier stāne

sē stāne

i stē

So stēnest

er stē

mor stēset

ier stēde

sē stēde

stāne

stānest

gātāne

dürfen

dürs

i dūr

So dūrst

er dūr

mor dūrfo

ier dūrfo

sē dūrfo

i dūr

So dūrnest

er dūr

mor dūrfoedst

ier dūrfo odet

sē dūrfo odet

So hāt

er hāt

mor hāne

ier hāne

sē hāne

i hāt

So hāttest

er hāt

mor hātē

ier hātō

sē hātē

i hēt

So hēttest

er hēt

mor hētōt

ier hētōt

sē hētōt od hēt

hāt

hāne

ghēt

wissen

wiss

i wā

So wānest

er wā

mor wānot

ier wānot

sē wānot

i wiss

So wissnest

er wiss

mor wissē od et

ier wissē od et

sē wissē od et

Conjunctiv

Conditionalis

Imperativ

Partizip d. Wozg.

Infinitiv

Partizip d. Judik.

Conjunctiv

Conditionalis

i hēt

Säff

wist

So hōtest

So Säfftest

So wistest

er hēt

er Säff

er wist

mor hēt

mor Säffte

mor wistē

ier hēt

ier Säffet

ier wistet

sē hēte

sē Säfte

sē wistē

Imperativ

Paulizig d. Umgang.

kēnno

Säffo

gwisst

müssen

mögen

Prät. d. Judik.

i moss

i mā

So moss

So māst

er moss

er mā

mor moss

mor mögst

ier moss

ier mögst

sē moss

sē mögst

Conjunctiv

i miss

i mög

So misset

So möget

er miss

er mög

mor missē

mor mögē

ier missē

ier mögē

sē missē

sē mögē

Conditional

i miisst

mēht

So miisstest

So mēhtest

er miisst

er mēht

mor miisstē

mor mēhtē

ier miisstē

ier mēhtet

sē miisstē

sē mēhtē

Imperativ

Paulizig d. Umg.

er

er

miisso

mēgo

B, Inklinativa der Substantiva u. Adjektiva.

a, Substantiva

Wafenzust:

In Fudung e: füllst stodung: fia (dusfa) lenti, baim
(baum), swemm, bronz, dia, hio, fia, stil
stio, iu arm, sag, stohelm y gyan (gymnastik)
du bu landgsetzer, gfall, gstell, hoi (Hain) stult

uind o: starko (stark)

uind or: gebotter (gebote) denger (denger)

In Fudungen blabliu u: hadd, hetro, okos, haino (Haugen)
mentos (Munster) henda (hand) fia
hettomo (Hettom) spargel (spargel), fachs
sorgo (sorgo) regos doro (doro) fero spemndly

Abstr n: duffo, ambo (ambro) kumpulomolo, fiedoro
laetoro, angeln;

In Fudungen uind eno: mulono, sehono (adru)

" " " " or: better, hemodor;

" " " " füllstung gyan (gfan) du uif bu land stalt (stalt)
fall (fall)

In Fudung ere bliblung u: raebor, bastor
pflögör, maurer, weizer, förber, butor,
bibor or

nosalt uif o: Sentoro (Stoff)

uind o: beko;

fall ab: weirm (Weirm)

In Fudung uind uind le: hable, lämlé, säfle

du bu land stalt frouer uo uif hjuifstaito) u. füllst uif
gymnastik, uo uo uif hjuifstaito) u. füllst uif
Einzelschaft mütko, bructo, stuch or or

Doppelt Pomerfeldu Wafenzustli fars, fessor, wald, waldor;

du Hoffmann: mil (Milk) uind uif du Wafenzust gebuadst mil

Füllst: du Genitiv uind uif als Objekt uind gebuadst
u. füllst uif uo uo uif hjuifstaito) u. füllst uif
uind, guge pfarrs magd, s'arweners mädle,

3. Fünfundzwanzig.

Gyfflystbrev: Zu beobachtend, daß das bestmögliche Wort kein
ein möglich. Gyfflystbrev. in der 1. Person (Rom. u. A. u. u.)
manches Hauptwort S, vor dem eigenspezifischen Wort (mit folge
y. u. d. u. d. Hauptwort oder ohne selbigen Sē (Ling. y. p. o. g. n. e.)
läßt, als: S' fraa, S' ma, S' hēn d'or, Sē lustig herweik
(S' v. i. g. n. e. i. s. s.) hōnt (kōnt), Sē Sōmmē (L. r. a. i. s.).

Man sieht S' nicht y. p. o. g. n. e. z. B. S' Sir, S' Suro (Gymn.)
läßt Sir, Suro.

Leipzig über Valtierkrow in der Hauptst. Gyfflystbrev:

e enp rock	e Suiso pfänno	e bravo mädlē
o mo enp rock	o mo Suiso pfänno	o mo bravo mädlē
ēn enp rock	e Suiso pfänno	e bravo mädlē
ēnē rock	Suisē pfänno	bravē mädlē
ēnō rock	Suisē pfänno	bravē mädlē
ēnē rock	Suisē pfänno	bravē mädlē
Sē enp rock	Sē Suiso pfänno	Sē bravo mädlē
o m enp rock	o m Suiso pfänno	o m bravo mädlē
Sō enp rock	Sō Suiso pfänno	Sō bravo mädlē
Sē enē rock	Sē Suisē pfänno	Sē bravē mädlē
Sē enē rock	Sē Suisē pfänno	Sē bravē mädlē
o graasso dūro	o graasso stūbo	o graasso g'uell
o mo graasso dūro	o mo graasso stūbo	o mo graasso g'uell
ēn graasso dūro	e graasso stūbo	e graasso g'uell

graässē dūro

graässē stūbo

graässē g'stēll

graässē dūro

graässē stūbo

graässē g'stēll

graässē dūro

graässē stūbo

graässē g'stēll

d'graäss dūro

d'graäss stūbo

d'graäss g'stēll

m graäss dūro

d'graäss stūbo

m graäss g'stēll

d'graäss dūro

d'graäss stūbo

d'graäss g'stēll

d'graässē dūro

d'graässē stūbo

d'graässē g'stēll

d'graässē dūro

d'graässē stūbo

d'graässē g'stēll

d'graässē dūro

d'graässē stūbo

d'graässē g'stēll

Demoustration. In Cratibul sat alb p'lyro nina
nudaan Porant.

Saar (p'lyro mi talb ofun h'niep'usool - d'ro, d'is'p'us)

Ses /p'lyro

Ses (h'ind)

Ses m.

(Ses) /p'lyro

Saa

Sem

Sui

Ses

Saar

Saar

Sui

M'lyro zaf' f'ui alla 3 G'lyro f'lyro

Ses

Saara d'aar

Sone

Sis

Saarjēs nika

Siojēs nika

Sējēs nika

Sesjēs nigō

Saarjēs nigō

Saarjēs nigō

Sēmjēs nigō

Saarjēs nigō

Sēmjēs nigō

Saājēs nigō

Siojēs nigō

Sēs nika

M'lyro zaf' f'ui alla 3 G'lyro f'lyro

Siojēs nigē

(Säärjesnigo)

Señe

Sisjēsnigē

Sällor (sällor) sällē (sällē) säll

sällom sällor sällom

sällō sällē säll

Mafzast für alle & Gysflastn:

sällē

sällē

sällē

S' säll Se säll S'säll

(s sällō) (S' sällō)

'm sällō S' sällō 'm sällō

S' sällō Se säll S' säll

Mafzast für alle & Gysflastn:

Se sällē

S' sällē

Se sällē

Se sällē

sō òēnor sō òēno sō òēs

sō òēm sō òēnor sō òēm

sō òēn sō òēno sō òēs

sō s m̄ sō s hēnē sō s fraā, settigē m̄

(sō s m̄) settigē fraā (sō s hēnē sō s fraā)

Dab p n fūdliqz Rudarvort:

Gur Mafzast: i. e. 2. so 3. or sē s

m'r S'r 'm or 'm

mē Se o sē s

↗

~~Mit Hauptwort: i, m'r~~

2. u

3. sē

is

ui

is

is

ui

ēone

g

Mit Hauptwort:

1. i

2. du

3. dār

sio

dās

moēnor

Soēnor

Soēnor

isro

Soēnor

mior

Sior

ēsm

isro

ēsm

mi

Sē

ēon

sio

dās

1. mior

2. isr

3. sio

~~ē eisro uisro~~

is

eis

ui

ēonē

~~eis~~

~~ui~~

sio

~~Sälber (plbst) ist ein unendliches i, du, sio Sälber~~

~~Mir sag ab ned, mir sag ab ned, mir sag ab ned, mir sag ab ned~~

~~Du sag ab ned, du sag ab ned, du sag ab ned, du sag ab ned~~

~~isro~~

Wacht ab Du wach nicht toulob brinn Zeit wach, p. 111
Du wach ab, Du wach ab, g. b. mir sag ab, wach.
mior sag ab; i roffrich ab ē. nōē frag ē (dreygung).
Sag sag ē.

So bleibt mir, was die Indikat als ~~brinn~~
Doppelt: kommt glei (gleich)! mir, halt halle!
Wach ab, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab!
wacht ab, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab!
wacht ab, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab!
gast mior, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab!
mior na wach, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab!
So mir, was wach (unifol) mir, wach ab, wach ab!
wacht ab, wach ab.

folgt ab, du, p. 111, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab!
wacht ab, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab!
wacht ab, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab!
wacht ab, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab, wach ab!

häs, bales; dazym wäest Su' d' äö; häst Su's balt
Din afflykt datus ist befunden ublyskun Lyfsl:
jess göst m'r a mål nous! suk m'r a mål d'os
Sij!

Din Passivogrouwand mōē, Sē, sē iros (irrunder)
iros. Ein müntlyfub. jägllyfub Gysfllyf. b. ior mā, iros
mā, ior holz iros kalz fabru uifstlyfudruand.
Kast ind' frouwed abplüt, fatar) Duplbr. Sonuq. S. D' mōē
Sē mōē.

Din Sonu mōē läabo lay, mōē läabtag = iun, wozig
kontäuf jäuflyf war; woz mōē nor läabo lay! alb kün wif.
Das) Influziofflykt b'wulru m'r datus, statt m'r l'vā
fatar) i ferk m'r (ij f'ingsta m'r).

Old Salatin diut juw alle Gysfllyf, Gysflā d. S. d'
d' d'ru m'r d' m'lyf mā: S'is m'ei gelt hand; S'is
kēnd'r m'et brāw send; statt mā m'ind ubw'igub wif
W'ilia wā g'fagt: S'et soll wo fut is.

m'ind wā m'ind g'lyf alb d'at d'ru m'r d' m'lyf
"alb" g'brāwif: mā (wā) i gazo bē. Din f'agru d'ru d'ru
m'ind wā, was, weller, wello, welloz g'lyf m'ind
S'is l'vā d'ru d'ru.

Din d'lyf m'r d'ru d'ru ebbor, G'ru m'ind n'ē m'o
juw d'ru m'r d'ru d'ru i g'ib's ebbor, i s'ē n'ē m'o, o n'is
o n'is, o n'is. G'lyf m'ind m'ind m'ind
L'illa alb o n'is d'ru m'r o n'is f'abru mā n'ē.
gango bē; d'ru wā n'is g'hēb' hāt d'la n'ora! &c.

Gastwort

Alle Gastwörter mit boup uantiffen L'uding b'wulru
m'r d'ru g'lyf m'r G'lyf m'r d'ru m'ind m'ind m'ind, d'ru
L'uding d: vioro, sekso, d'ho, zēno, wema
dreisgo ist, ahtzgo, näerzēno
Zwei d'ru d'ru" f'abru G'lyf m'r d'ru d'ru d'ru b'ēm
zwei f'abru, zwāē hēnd'r, d'ru spiss, d'ru weib'r
Drei f'abru. Din datus L'uding m'r m'ind b' abplüt

